

Τοπική αυτοδιοίκηση και έμφυλη δημοκρατία

Εγχειρίδιο υλοποίησης προγραμμάτων
για την ισότητα των φύλων στις τοπικές κοινωνίες

Θεσσαλονίκη 2023

ISBN: 978-618-5580-34-6

 HEINRICH BÖLL STIFTUNG
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Ελλάδα

1^η έκδοση: Θεσσαλονίκη 2023

ISBN: 978-618-5580-34-6

Συγγραφή:

Ανδριάντα Νικολούλια, Ψυχολόγος – MSc Κοινωνικής Ψυχολογίας
Βαγγέλης Κοσμάτος, Ψυχολόγος – Υπεύθυνος επιστημονικού έργου Συμμαχίας των Φύλων

Υπεύθυνος έκδοσης: Μιχάλης Γουδής
Συντονισμός έκδοσης: Αγάπη-Ευαγγελία Τσαμπάζη
Επιμέλεια - διόρθωση: Γιάννης Κοτσιφός

Σχεδιασμός / Σελιδοποίηση

Κατερίνα Τριανταφυλλοπούλου

Διατίθεται ηλεκτρονικά στο: www.gr.boell.org

ΑΔΕΙΑ CREATIVE COMMONS

Το έργο με τίτλο «Τοπική Αυτοδιοίκηση και Έμφυλη Δημοκρατία – Εγχειρίδιο υλοποίησης προγραμμάτων για την Ισότητα των Φύλων στις τοπικές κοινωνίες» των συγγραφέων Ανδριάντας Νικολούλια και Βαγγέλη Κοσμάτου, με εκδότη τη Συμμαχία των Φύλων και το Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδα, διατίθεται με την άδεια Creative Commons Αναφορά Δημιουργού – Μη Εμπορική Χρήση – Παρόμοια Διανομή 4.0 Διεθνές.

Για τη δημιουργία του Εγχειριδίου αντλήθηκαν στοιχεία από το πρόγραμμα «Τοπικές Κοινωνίες – Δράσεις Ενδυνάμωσης και Έμφυλη Δημοκρατία», που υλοποιήθηκε στο Δήμο Αθηναίων το 2022, με φορείς υλοποίησης το Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδα και τη Συμμαχία των Φύλων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή.....	4
2. Περιγραφή του Εγχειριδίου.....	8
3. Ομάδες-Στόχοι.....	12
4. Περιγραφή των Δράσεων.....	16
α. Διασύνδεση - Δικτύωση και Κινητοποίηση του στελεχιακού δυναμικού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών (networking and mobilizing).....	17
β. Ανάπτυξη δεξιοτήτων και παροχή εξειδικευμένων εργαλείων και καλών πρακτικών στα στελέχη που συμμετέχουν στο πρόγραμμα (capacity building).....	20
γ. Δράσεις εξωστρέφειας και δημοσιότητας για την ενσωμάτωση και ανάπτυξη της οπτικής του φύλου στις τοπικές πολιτικές και ενέργειες (dissemination).....	23
δ. Αξιολόγηση και υποστήριξη του προγράμματος (evaluation and support).....	25
5. Συμπεράσματα – Επίλογος.....	28
6. Δημιουργία εγχειριδίου.....	32
α. Συμμαχία των Φύλων.....	33
β. Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ.....	34
γ. Ανδριάνα Νικολούλια.....	35
δ. Βαγγέλης Κοσμάτος.....	35
7. Παράρτημα.....	36
α. Χρήσιμες ερωταπαντήσεις.....	37
β. Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης.....	39
γ. Πηγές εκπαιδευτικών εργαλείων.....	40
δ. Podcast.....	41

01 **Εισαγωγή**

Την τελευταία δεκαετία εισάγονται στην Ελλάδα, με σταθερό αν και αργό ρυθμό, όλο και περισσότερες νομοθετικές ρυθμίσεις που έχουν στόχο να προστατεύσουν και να ενισχύσουν τις γυναίκες και τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και να περιορίσουν τις διακρίσεις εις βάρος αυτών των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Παρά τις διαφορές τους, οι ομάδες αυτές φαίνεται ότι έχουν κοινό παρονομαστή τις κοινωνικές διακρίσεις που υφίστανται, τον καθημερινό σεξισμό και την έμφυλη βία. Η εξάπλωση του κινήματος ΜεToo έχει σηκώσει ένα κύμα αποκαλύψεων για σεξουαλικές κακοποιήσεις και επιθέσεις, ενδυναμώνοντας και άλλα άτομα να προσφύγουν στις αρχές καταγγέλλοντας δημόσια τους κακοποιητές τους. Ωστόσο, οι όποιες προσπάθειες και κεκτημένα σε ατομικό και συστημικό επίπεδο αναφορικά με την ενσωμάτωση της έμφυλης ισότητας και δικαιοσύνης στο ελληνικό νομοθετικό σύστημα φαίνεται να μην επαρκούν για να προλάβουν την έμφυλη βία, η οποία αφήνει συνεχώς πίσω της πολυάριθμα θύματα γυναικοκτονιών. Γίνεται φανερό πως υπάρχει αναγκαιότητα περισσότερων μέτρων και πιο έγκαιρης παρέμβασης στις έμφυλες διακρίσεις, αλλά παράλληλα αποκαλύπτεται και το μείζον ζήτημα της έλλειψης ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και ψυχοεκπαίδευσης των φορέων, συλλογικοτήτων και ατόμων των τοπικών κοινωνιών αναφορικά με την έμφυλη δημοκρατία. Από το 2010 οι Δήμοι της Ελλάδας ανέλαβαν σημαντική δράση στον τομέα της άσκησης πολιτικών για την έμφυλη ισότητα και από το 2019 είναι υποχρεωτικό για κάθε τοπική αρχή να συγκροτήσει Επιτροπή Ισότητας Φύλων, όργανο που έχει την ευθύνη να δημιουργήσει και να εφαρμόσει τέτοια σχέδια δράσης.

Σε κάποιες περιπτώσεις, όμως, φαίνεται ότι οι τοπικές αρχές θα χρειάζονταν περισσότερες γνώσεις και πιο εξειδικευμένα εργαλεία για να παρεμβαίνουν πιο αποτελεσματικά κατά της έμφυλης ανισότητας στην τοπική κοινωνία. Μάλιστα, συχνά το φύλο αντιμετωπίζεται αποκλειστικά ως ζήτημα κοινωνικής πολιτικής, ενώ στην πραγματικότητα αφορά (και χρειάζεται να διατρέχει κάθετα) και άλλους τομείς άσκησης πολιτικής, όπως η δημόσια εκπαίδευση, η ασφάλεια, το περιβάλλον, η πολεοδομία.

Η ένταξη της διάστασης του φύλου είναι η (ανα)διοργάνωση, βελτίωση, ανάπτυξη και αξιολόγηση των διαδικασιών στρατηγικής, πολιτικής και μέτρων ώστε να ενσωματωθεί η οπτική ισότητας των φύλων σε όλες τις πολιτικές, σε όλα τα επίπεδα και σε όλα τα στάδια από τους φορείς που επίσημα χαράζουν και υλοποιούν πολιτική. Ο Δήμος είναι ο πρώτος από τους κοινωνικούς και πολιτικούς θεσμούς που προετοιμάζουν, σχεδιάζουν,

εφαρμόζουν, παρακολουθούν και αξιολογούν πολιτικές, κανονιστικά μέτρα και προϋπολογισμούς δαπανών. Γι' αυτόν τον λόγο η ένταξη της οπτικής του φύλου στη λειτουργία του είναι ο καταλληλότερος τρόπος ώστε οι προσδοκίες και οι εμπειρίες γυναικών και ανδρών να συνυπολογιστούν ως αναπόσπαστη διάσταση σε καθεμιά από τις παραπάνω διαδικασίες σε τοπικό πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Πάντως, η ένταξη της διάστασης του φύλου τόσο στη δημοτική όσο και στην κυβερνητική πολιτική αποτελεί συμπληρωματική στρατηγική και δεν υποκαθιστά στοχοθετημένες πολιτικές και προγράμματα που εστιάζουν στις γυναίκες. Ούτε βέβαια καλύπτει την ανάγκη για νομοθετικά εργαλεία και θεσμικούς μηχανισμούς υπέρ της ισότητας των φύλων, όπως και για ειδικές παρεμβάσεις που επιδιώκουν να γεφυρωθεί η απόσταση μεταξύ των φύλων.

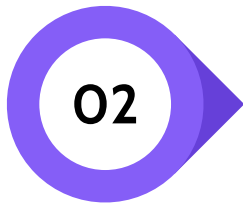
Οι παραπάνω εκπαιδευτικές και οργανωτικές ανάγκες ήταν το κίνητρο για να δημιουργήσουμε αυτό το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο. Βασιστήκαμε στη μέχρι τώρα εμπειρία μας (συνεργασίες με ΟΤΑ, εκπαιδευτικούς και καλλιτεχνικούς φορείς και οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών) και αξιοποιήσαμε τα εργαλεία που διαθέτουμε (οδηγός δράσεων, καμπάνια, βίντεο-παρουσιάσεις) ως αποτέλεσμα της συνεργασίας μας με το Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ. Στόχος μας είναι να λειτουργήσει το εγχειρίδιο ως ένα εργαλείο για την υλοποίηση δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινωνίας, το οποίο μπορούν να αξιοποιήσουν οι τοπικές αρχές και η Κοινωνία των Πολιτών σε όλη την Ελλάδα. Με τον τρόπο αυτόν, θα αναπτύξουν μεσοπρόθεσμα τη δυνατότητα να εντάσσουν οι ίδιες στοιχεία έμφυλης δημοκρατίας στις τοπικές πολιτικές και κοινωνικές δράσεις τους.

Εφόσον η Τοπική Αυτοδιοίκηση ασχοληθεί με την έμφυλη ισότητα, ανοίγει δύο δρόμους ενίσχυσης και ευαισθητοποίησης: ο ένας αφορά τους/τις εργαζόμενους/ες του Δήμου, σε όποια υπηρεσία και αν απασχολούνται. Η εκπαίδευσή τους πάνω στην οπτική του φύλου είναι απαραίτητη όχι μόνο για τη διαρρύθμιση και την εσωτερική λειτουργία του θεσμού αλλά και για την ίδια τους την εργασιακή πραγματικότητα, στην οποία θα κομίσει συνθήκες σεβασμού των έμφυλων ταυτοτήτων και ευκαιρίες για ανάπτυξη χωρίς έμφυλους περιορισμούς. Επιπλέον, προσφέρεται στα εργαζόμενα πρόσωπα του Δήμου η ευκαιρία να αποφορτιστούν από το καθημερινό τους έργο και να ενισχύσουν τους ομαδικούς και συνεργατικούς δεσμούς μεταξύ τους, τόσο μέσα στο τμήμα τους όσο και με άλλα τμήματα του Δήμου τους.

Ο δεύτερος δρόμος αφορά την ευαισθητοποίηση και την ενεργοποίηση των δημοτών, χάρη στις δράσεις και τη γενικότερη στάση στελεχών και φορέων των τοπικών αρχών υπέρ της έμφυλης δημοκρατίας. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται σύγκλιση μεταξύ των αναγκών και των πρακτικών σε μια τοπική κοινωνία που έχει αναπτύξει ευαισθησία έναντι των στερεοτύπων, της βίας και των διακρίσεων. Ταυτόχρονα, οι πολίτες αισθάνονται ότι ο Δήμος και τα στελέχη του βρίσκονται κοντά τους και αφουγκράζονται τις ανάγκες τους, ότι οι υπηρεσίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν είναι αδιάφορες γι' αυτούς και τα προβλήματά τους, και ότι μπορούν να συνδιαμορφώσουν πολιτικές και δράσεις που τους αφορούν.

Στελέχη του Δήμου που εργάζονται στον τομέα της ισότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορούν να αξιοποιήσουν αυτό το εγχειρίδιο (ή και άλλα που αφορούν την καταπολέμηση διακρίσεων με έμφυλα χαρακτηριστικά) για να οργανώσουν δράσεις για το υπόλοιπο προσωπικό του Δήμου και την τοπική κοινωνία. Το προτεινόμενο Σχέδιο Δράσης αφορά τη διασύνδεση όσο το δυνατόν περισσότερων τμημάτων και υπηρεσιών του Δήμου με τοπικούς φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών. Στόχος είναι να δημιουργηθεί ένα δίκτυο που θα μπορεί να εκτελεί δράσεις για την έμφυλη ισότητα. Στο εγχειρίδιο αυτό περιγράφονται αναλυτικά βήματα για την εφαρμογή ενός προγράμματος τριών σταδίων και δραστηριότητες που εκτείνονται σε τέσσερις άξονες. Ακόμα περισσότερο υλικό για την ανάπτυξη των δράσεων υπάρχει στην ιστοσελίδα της Συμμαχίας των Φύλων (βλ. και ειδική αναφορά στο Παράρτημα: Πηγές εκπαιδευτικών εργαλείων, σελίδα 22).

Πιο συγκεκριμένα, οι δράσεις και τα εργαλεία που περιέχει το Εγχειρίδιο καλύπτουν τη μεταφορά τεχνογνωσίας-εργαλείων (Know-how Transfering), τη δικτύωση-διασύνδεση (Networking/Connecting), τις εκπαιδεύσεις στελεχών (Educating/Training), τις κοινές δράσεις πεδίου (Creating/Applying), την εποπτεία-παρακολούθηση (Evaluating/Supervising), τη διάχυση πρακτικών και τον πολλαπλασιασμό των φορέων (άνθρωποι, οργανισμοί, θεσμοί) υλοποίησής τους (Multiplying/Expanding). Οι τοπικές δυνάμεις καλούνται να εξασφαλίσουν αυτές τις διαδικασίες με γνώμονα την ευθύνη-λογοδοσία (Accountability), την αξιοποίηση της ικανότητας-τεχνογνωσίας τους (Capacity) και τη βιωσιμότητα-διάρκεια των δράσεων (Sustainability), με στόχο τον άμεσο ή μελλοντικό σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων που προάγουν την έμφυλη ισότητα, δικαιοσύνη και δημοκρατία.

Περιγραφή του Εγχειριδίου

Η Συμμαχία των Φύλων, από τότε που συγκροτήθηκε, ανέπτυξε πολυάριθμες δράσεις στην περιοχή της Αθήνας. Χάρη σε αυτές, οικοδόμησε μια διαχρονική και σταθερή συνεργασία με τα στελέχη και τους εργαζόμενους στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, τόσο σε υπηρεσίες όσο και σε οργανισμούς του Δήμου Αθηναίων. Στο ίδιο χρονικό διάστημα, υλοποιώντας τις δράσεις της με συμμετοχικό πνεύμα, υιοθετώντας την οπτική του φύλου και τις αρχές της συμπεριληπτικότητας και της διαθεματικότητας, δημιούργησε μια σταθερή και συνεργατική σχέση εμπιστοσύνης με φορείς και οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών, τόσο από τον φεμινιστικό και ΛΟΑΤΚΙ+ χώρο όσο και από την εκπαίδευση, την τέχνη και τον πολιτισμό.

Τον Οκτώβριο του 2022 ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα Gender at the Local Level, το οποίο υλοποιήθηκε από τη Συμμαχία των Φύλων με την υποστήριξη του Ιδρύματος Χάινριχ Μπελ Ελλάδας. Στόχος του ήταν να ενισχυθεί η διασύνδεση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών και τοπικές οργανώσεις στην Αθήνα, ώστε να αναπτύξουν από κοινού σχέδια δράσης σχετικά με την έμφυλη δημοκρατία στην τοπική κοινωνία. Το Εγχειρίδιο που συντάχθηκε συνοψίζει στοιχεία της εμπειρογνομοσύνης της ομάδας που εκτέλεσε το έργο, αποτελέσματα, αξιολογήσεις και παρατηρήσεις γι' αυτό το πιλοτικό πρόγραμμα.

Το Εγχειρίδιο αυτό περιγράφει αναλυτικά ένα Πρόγραμμα-Σχέδιο Δράσης που αναπτύσσεται σε τρία στάδια:

- I) την πιλοτική υλοποίηση (pilot implementation)
- II) τη βασική υλοποίηση-σταθεροποίηση (core-stabilization)
- III) τη διεύρυνση-επέκταση (expansion)

Στο πρώτο μέρος του έργου (αρχική/πιλοτική εφαρμογή) διερευνούμε τη δυνατότητα να διασυνδεθούν πρόσωπα, φορείς και οργανώσεις από την Τοπική Αυτοδιοίκηση και την τοπική κοινωνία. Όπως συμπεράναμε από την πιλοτική εφαρμογή της μεθοδολογίας του παρόντος Εγχειριδίου στο πρόγραμμα Gender at the Local Level στον Δήμο Αθηναίων, η διαδικασία για να αλλάξει ο τρόπος με τον οποίο οι τοπικές αρχές αντιμετωπίζουν το ζήτημα είναι μακρά και δεν μπορεί να ολοκληρωθεί στο πλαίσιο ενός έργου με μικρή διάρκεια. Το πιλοτικό έργο είναι μια προσπάθεια να ενισχυθεί καταρχάς η εκτελεστική ικανότητα συγκεκριμένων παραγόντων, και κατόπιν να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για να δοθεί συνέχεια στις δραστηριότητες μετά το τέλος της παρέμβασης. Με προσωπικές

συναντήσεις (ατομικές και ομαδικές, διά ζώσης και διαδικτυακές, με διάσταση εκπαιδευτική ή υποστηρικτική), οι οποίες υποστηρίζονται από τα στελέχη της Συμμαχίας των Φύλων, επιχειρείται να δημιουργηθεί ένας πυρήνας ατόμων που θα επεξεργαστεί σε αρχικό στάδιο ιδέες, δεξιότητες και δυνατότητες για να αναπτυχθούν δράσεις με έμφυλη διάσταση σε τοπικό επίπεδο.

Στο δεύτερο μέρος του έργου (βασική υλοποίηση-σταθεροποίηση, ανάπτυξη και ενίσχυση) προτείνεται ένα πλέγμα πιο εξειδικευμένων δράσεων (μετά την εμπειρία και την αξιολόγηση εφαρμογής του πιλοτικού σκέλους), που αποσκοπεί:

- α) στη διατήρηση του πυρήνα που δημιουργήθηκε
- β) στην επέκταση και τον εμπλουτισμό του με νέα πρόσωπα, υπηρεσίες και δομές
- γ) στην ενίσχυση της διασύνδεσης και της σύμπραξης των συμμετεχόντων (Τοπική Αυτοδιοίκηση και τοπική κοινωνία, όπως εκπροσωπείται στην τέχνη, τον πολιτισμό, την εκπαίδευση και οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών).

Στις δράσεις του δεύτερου μέρους συμπεριλαμβάνονται εξειδικευμένες ενέργειες για να υποστηριχθούν τα πρόσωπα που συμμετέχουν στο δίκτυο (παλαιά και νέα), ώστε να ενισχύσουν περαιτέρω την ικανότητά τους να σχεδιάζουν και να εκτελούν πολιτικές και δράσεις υπέρ της ισότητας των φύλων. Επιπλέον, επιδιώκεται να σταθεροποιηθεί και να ενισχυθεί ο διευρυμένος πυρήνας στελεχών: τα μέλη του, τόσο εντός των Δήμων όσο και από την Κοινωνία των Πολιτών, θα λειτουργούν ως πολλαπλασιαστές εντός του τομέα τους και θα παραμένουν ενεργοί μετά το τέλος του έργου. Μια ακόμη επιδίωξη είναι να ενισχυθεί η συνεργατική δράση των προσώπων και των οργανισμών από τους δύο διαφορετικούς χώρους, τη διοίκηση και την κοινωνία.

Στο τρίτο μέρος του έργου (διεύρυνση-επέκταση), προβλέπεται ένα νέο πλέγμα εξειδικευμένων δράσεων με διπλό περιεχόμενο και διπλή στόχευση: την ενίσχυση του υπάρχοντος δικτύου και την επέκτασή του σε όμορους Δήμους (ενδεχομένως και τη συνεργασία με την Περιφέρεια). Μακροπρόθεσμη στρατηγική είναι να αποτελέσει η συγκεκριμένη εμπειρία και πράξη καλή πρακτική και παράδειγμα σχεδιασμού και υλοποίησης αντίστοιχων δράσεων σε δήμους όλης της χώρας.

Σε καθένα από τα τρία στάδια υλοποίησης του έργου αναπτύσσονται τέσσερις άξονες/τομείς δραστηριοτήτων:

- α) Διασύνδεση-Δικτύωση και Κινητοποίηση του στελεχιακού δυναμικού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών (mobilizing and networking)
- β) Ανάπτυξη Δεξιοτήτων και παροχή εξειδικευμένων εργαλείων και καλών πρακτικών στα στελέχη που συμμετέχουν στο πρόγραμμα (capacity building)
- γ) Δράσεις Εξωστρέφειας και Δημοσιότητας για την ενσωμάτωση και ανάπτυξη της οπτικής του φύλου στις τοπικές πολιτικές και ενέργειες (dissemination)
- δ) Αξιολόγηση και Υποστήριξη του προγράμματος (evaluation and support).

Το Εγχειρίδιο διατίθεται προς αξιοποίηση από κάθε Δήμο ή Περιφέρεια της Ελλάδας, ωστόσο το Σχέδιο Δράσης που περιγράφεται προϋποθέτει τη συνεργασία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (γραφείο Δημάρχου και Αντιδημάρχων, Δημοτικό Συμβούλιο, υπηρεσίες και οργανισμοί που ανήκουν στον εκάστοτε Δήμο) και φορέων της τοπικής κοινωνίας (φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών, πολιτιστικές και καλλιτεχνικές ομάδες, εκπαιδευτικοί και στελέχη της εκπαίδευσης, στελέχη κέντρων πρόληψης). Από την μέχρι τώρα εμπειρία μας στη συνεργασία με τους Δήμους γενικότερα, αλλά και από το πιλοτικό πρόγραμμα που υλοποιήθηκε στην Αθήνα, προτείνουμε η οργάνωση και η εποπτεία του Σχεδίου Δράσης να γίνεται από στελέχη του τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας, και συγκεκριμένα από το γραφείο Πολιτικών Ισότητας Φύλων (εφόσον υπάρχει), που ανήκει στην Αντιδημαρχία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Κοινωνίας των Πολιτών. Οι εργαζόμενοι σε αυτό φαίνεται να είναι οι καταλληλότεροι να διαχειριστούν, τόσο σε εκτελεστικό επίπεδο όσο και ως προς το περιεχόμενο, ζητήματα έμφυλης ισότητας και την εφαρμογή των σχετικών πολιτικών.

Το παρόν Εγχειρίδιο αποτελεί και παράδειγμα καλής πρακτικής και είναι προσβάσιμο ακόμα και από τις πιο απομακρυσμένες διοικητικές περιφέρειες. Μπορούν να το χρησιμοποιήσουν ώστε να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν στις τοπικές κοινωνίες πολιτικές με έμφυλη διάσταση.

03 Ομάδες-Στόχοι

I. Αρχική-πιλοτική εφαρμογή

Το πρώτο στάδιο του προγράμματος αποσκοπεί στη δημιουργία ενός πυρήνα ατόμων και φορέων, προερχόμενων από την Τοπική Αυτοδιοίκηση και την Κοινωνία των Πολιτών. Στην Τοπική Αυτοδιοίκηση προτεινόμενες πηγές είναι:

- Δημαρχία και Αντιδημαρχίες
- Δημοτικό Συμβούλιο
- Μέλη της Επιτροπής Ισότητας των Φύλων
- Διευθύνσεις, Τμήματα και Υπηρεσίες
- Οργανισμοί που υπάγονται στον Δήμο

Στην Κοινωνία των Πολιτών οι τομείς της ισότητας, του πολιτισμού και της εκπαίδευσης είναι αυτοί που προτείνονται για να αναζητηθούν οι κατάλληλες Οργανώσεις, αλλά και:

- Θεατρικές ομάδες-σχολές και καλλιτεχνικοί φορείς
- Εκπαιδευτικοί και στελέχη της εκπαίδευσης
- Στελέχη κέντρων πρόληψης

Ενδεικτικά, στο πιλοτικό έργο που εφαρμόστηκε στον Δήμο Αθηναίων συμμετείχαν συνολικά 70 άτομα. Δημιουργήθηκε μία μεικτή ομάδα περίπου 50 ατόμων, εκ των οποίων 30 προέρχονταν από δομές του Δήμου (μέλη της Επιτροπής Ισότητας των Φύλων, στελέχη από διάφορα τμήματα και οργανισμούς, προσωπικό από το Κέντρο για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας και των πολλαπλών διακρίσεων, από τον Ξενώνα φιλοξενίας γυναικών θυμάτων βίας και των παιδιών τους, από την Αντιδημαρχία Πολιτικών Ισότητας, Αντιμετώπισης Διακρίσεων και Έμφυλης Βίας) και 20 από τοπικές ΜΚΟ και οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών (θεατρικές ομάδες και σχολές, εργαζόμενοι σε κέντρα πρόληψης, στελέχη της εκπαίδευσης, εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων και ακτιβιστικοί φορείς).

II. Βασική υλοποίηση-σταθεροποίηση, ανάπτυξη και ενίσχυση

Στη δεύτερη φάση του προγράμματος, με τις προτεινόμενες δράσεις μας απευθυνόμαστε στο σύνολο των εμπλεκόμενων προσώπων, δομών, φορέων και θεσμών της τοπικής κοινωνίας. Επιχειρούμε να τους κινητοποιήσουμε, να τους δικτυώσουμε, να τους επιμορφώσουμε και να τους ενισχύσουμε όσο γίνεται περισσότερο με βάση τον διαθέσιμο χρόνο. Στόχος είναι να εμπλακούν ακόμη περισσότερο οι φορείς που συμμετείχαν στην πρώτη φάση, αλλά και να ενισχυθούν από ένα ευέλικτο κοινό, που προέρχεται από όσο το δυνατόν περισσότερες διευθύνσεις, υπηρεσίες και οργανισμούς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

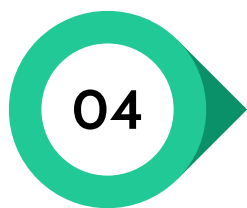
Εντάσσοντας στην ομάδα εκπροσώπους άλλων δημοτικών τμημάτων επιδιώκουμε να συσχετιστεί το θέμα της καταπολέμησης των έμφυλων ανισοτήτων με τις δραστηριότητες του τομέα τους και να συνδεθούν όσο γίνεται περισσότεροι εργαζόμενοι του Δήμου με συναδέλφους τους που έχουν τις πολιτικές για το φύλο ως βασικό αντικείμενο. Δραστηριότητες διασύνδεσης, ανάπτυξης δεξιοτήτων και υποστήριξης, θα τους δώσουν τη δυνατότητα να σχηματίσουν ένα δίκτυο εντός του Δήμου, που θα μπορεί να σχεδιάζει, να προτείνει και να εφαρμόζει πιο ολοκληρωμένες πολιτικές και δράσεις για την προώθηση της έμφυλης δημοκρατίας.

Ακόμα, σε αυτό το στάδιο επιχειρούμε να ενεργοποιήσουμε περισσότερους εκπροσώπους οργανώσεων και φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών, ώστε να χτίσουν γέφυρες μεταξύ της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της τοπικής κοινωνίας, αλλά και μεταξύ τους. Η συνεργασία αυτών των δύο βασικών παραγόντων, με βάση μια κοινή δέσμευση, μπορεί να διευρύνει την εμπειρογνωμοσύνη του δικτύου και να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα κάθε κοινής δράσης.

III. Διεύρυνση-επέκταση

Το τρίτο στάδιο του Σχεδίου Δράσης επιδιώκει να ενισχύσει το δίκτυο συνεργασίας φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της τοπικής κοινωνίας και να το επεκτείνει σε όμορους δήμους. Για να το επιτύχουμε αυτό καλούμε εκ νέου εκπροσώπους οργανώσεων και φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών και μέλη/στελέχη του Δήμου στον οποίον εργαστήκαμε στα προηγούμενα στάδια, αλλά απευθύνουμε τη νέα πρόσκληση και σε γειτονικούς δήμους ή/και περιφέρειες, αναζητώντας εκεί οργανώσεις, φορείς και συλλογικότητες με τις οποίες μπορούμε να συνεργαστούμε. Προτείνεται επίσης να προσκαλέσουμε φορείς και μέλη Ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων από την περιφέρεια στην οποία εκτελείται το πρόγραμμα. Για παράδειγμα, τις Επιτροπές Ισότητας Φύλων των Πανεπιστημίων.

Έχοντας διευρύνει τη συνεργασία πέρα από τα στενά όρια των δήμων και εφαρμόζοντας στην πράξη μια συμπεριληπτική αντίληψη, σχηματίζουμε τις προϋποθέσεις ώστε τα σχέδια δράσης που θα προκύψουν και θα χρηματοδοτηθούν από τοπικούς ή εθνικούς και ευρωπαϊκούς πόρους να κομίζουν ενισχυμένες και πιο αποτελεσματικές πολιτικές υπέρ της έμφυλης δημοκρατίας.

Περιγραφή των Δράσεων

A. Διασύνδεση-Δικτύωση και Κινητοποίηση του στελεχιακού δυναμικού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών (networking and mobilizing)

I. Αρχική-πιλοτική εφαρμογή

Σε αυτόν τον άξονα του πιλοτικού σταδίου γίνεται η προσπάθεια να εντοπιστούν και να διασυνδεθούν μεταξύ τους πρόσωπα, φορείς και οργανώσεις από την Τοπική Αυτοδιοίκηση και την τοπική κοινωνία. Αναλυτικότερα:

1. Πρώτο βήμα είναι η προσέγγιση προσώπων και φορέων της τοπικής κοινωνίας (στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, στην εκπαίδευση, στον πολιτισμό και στον χώρο του ακτιβισμού) με Συναντήσεις Δικτύωσης (διά ζώσης, διαδικτυακά ή τηλεφωνικά). Σκοπός είναι να παρουσιαστεί η ιδέα του προγράμματος και να παρακινηθούν οι συνομιλητές για να συμμετάσχουν στις δράσεις του. Για την εμπλοκή φορέων και υπηρεσιών του Δήμου συνιστάται η προσέγγιση της κάθε Αντιδημαρχίας ξεχωριστά. Επίσης, ενθαρρύνεται η επικοινωνία μεταξύ των υπηρεσιών και φορέων που έχει στην ευθύνη της κάθε αντιδημαρχία με σημείο αναφοράς την συμμετοχή τους στο πρόγραμμα. Ενδεικτικά, στο πιλοτικό πρόγραμμα του Δήμου Αθηναίων επικοινωνήσαμε αρχικά με την Υπεύθυνη του Τμήματος Πολιτικών Ισότητας και Αντιμετώπισης Διακρίσεων, η οποία μας έφερε σε επαφή με στελέχη άλλων τμημάτων: Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Κοινωνίας των Πολιτών, Ψηφιακής Μετάβασης, Εκπαίδευσης.
2. Όταν έχει εξασφαλιστεί η συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων από την Τοπική Αυτοδιοίκηση και την κοινωνία των πολιτών, συγκροτούμε μεικτές ομάδες εστιασμένης συζήτησης (Focus Groups). Σε αυτές συμμετέχουν εκπρόσωποι φορέων του υπό διαμόρφωση τοπικού δικτύου, τους οποίους επιδιώκουμε να ευαισθητοποιήσουμε για τον σκοπό του προγράμματος. Επίσης, μέσω των στοχευμένων συζητήσεων, ανιχνεύουμε ποιες είναι οι ανάγκες τους, προσδιορίζουμε την εξειδικευμένη εμπλοκή κάθε τμήματος/φορέα/οργάνωσης στη διεκδίκηση της έμφυλης ισότητας και θέτουμε μαζί τους στόχους του προγράμματος. Ανάλογα με τον αριθμό των εκπροσώπων, προτείνεται σε κάθε μεικτή ομάδα να συμμετάσχουν 3-6 άτομα από διαφορετικούς

φορείς. Στο πιλοτικό πρόγραμμα της Αθήνας πραγματοποιήσαμε έξι διαδικτυακές συναντήσεις, στις οποίες συμμετείχαν συνολικά 31 άτομα. Από αυτά 18 ήταν από την Κοινωνία των Πολιτών και 13 από διάφορα τμήματα και υπηρεσίες του Δήμου Αθηναίων.

3. Σκόπιμο είναι να διερευνηθεί η ανάγκη για περισσότερες ομαδικές συναντήσεις ανά στάδιο του προγράμματος, σε περίπτωση που κρίνεται αναγκαία η περαιτέρω ενεργοποίηση των συμμετεχόντων στις δραστηριότητες στις οποίες καλούνται και η ανατροφοδότησή τους με πληροφορίες. Στην περίπτωση του Δήμου Αθηναίων, αντιληφθήκαμε πως μετά την καλοκαιρινή περίοδο, οπότε είχαν πραγματοποιηθεί τα εργαστήρια (Άξονας Β), μια διαδικτυακή συνάντηση με όσους συμμετείχαν σε αυτά ήταν απαραίτητη για την προετοιμασία τους ενόψει της τελικής εκδήλωσης (Άξονας Γ), που έγινε τον Οκτώβριο.

II. Βασική υλοποίηση-σταθεροποίηση, ανάπτυξη και ενδυνάμωση

Όσο προετοιμάζονται οι δράσεις διασύνδεσης και δικτύωσης (Άξονας Α), αλλά και για όσον καιρό αναπτύσσεται το πρόγραμμα, προτείνεται να γίνονται συνεχώς επαφές και συζητήσεις με τα στελέχη του Δήμου, ώστε να διατηρηθεί ενεργό το ενδιαφέρον τους για συμμετοχή στο έργο και ισχυρή η βούλησή τους να υιοθετήσουν αλλαγές. Ειδικότερα:

1. Επιδιώκεται μεθοδικά και σχεδιασμένα να αποκατασταθεί επαφή με τομείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που δεν ανταποκρίθηκαν στο πιλοτικό πρόγραμμα, που ήταν ανέκαθεν απροσπέλαστοι και παραμένουν ανεπηρέαστοι από πολιτικές και δράσεις για το φύλο. Για παράδειγμα, στο πιλοτικό πρόγραμμα που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα το 2022 δεν καταφέραμε να εξασφαλίσουμε τη συμμετοχή φορέων όπως η Δημοτική Αστυνομία, υπηρεσίες καθαριότητας, πρασίνου, τεχνικές υπηρεσίες κ.ά. Το στάδιο αυτό, λοιπόν, είναι μία δεύτερη ευκαιρία να κινητοποιηθούν φορείς και πρόσωπα που αδρανούν.
2. Πραγματοποιούνται, επίσης, επαφές και συζητήσεις με εκπροσώπους των οργανώσεων από την Κοινωνία των Πολιτών για να σταθεροποιηθεί και το δικό τους ενδιαφέρον να συμμετάσχουν στις προτεινόμενες δραστηριότητες. Παράλληλα, εξετάζεται η διαθεσιμότητα και άλλων φορέων και προσώπων από την τοπική κοινωνία.

Για τον σκοπό αυτό σχεδιάζονται περισσότερες διά ζώσης και διαδικτυακές συναντήσεις, όπου μάλιστα είναι εφικτό ή απαραίτητο, πρόσωπο με πρόσωπο. Στόχος παραμένει η συμμετοχή εκπροσώπων από όσο το δυνατόν περισσότερα τμήματα των Δήμων (κοινωνικής πολιτικής, παιδείας, πολιτισμού, πολεοδομίας και οικονομίας), χωρίς να αγνοούνται και αυτά που δεν συνδέονται άμεσα με κοινωνικά ζητήματα. Πέρα από την ενίσχυση της δικτύωσης και της συνεργασίας, οι συναντήσεις αυτές είναι χρήσιμες για να διερευνηθούν δυνατότητες, ανάγκες και ελλείμματα, και να δοθούν απαντήσεις σε αυτά. Προτείνεται να υπάρχουν πρακτικά για κάθε συνάντηση, στα οποία θα αποτυπώνονται τα βασικά αποτελέσματα.

Στον άξονα αυτό, κατά το δεύτερο στάδιο υλοποίησης του προγράμματος, προβλέπονται ακόμα τα ακόλουθα:

1. Χαρτογράφηση όλων των τομέων, των υπηρεσιών και των οργανισμών του Δήμου. Εντοπισμός των προσώπων ευθύνης σε κάθε τμήμα και πιθανών προσώπων-κλειδιών για την εφαρμογή του προγράμματος.
2. Ειδικές επισκέψεις και συναντήσεις με τους/τις επικεφαλής των παραπάνω δομών του Δήμου (στη λογική μιας τροποποιημένης στρατηγικής top-down), αλλά και με πρόσωπα που εργάζονται σε αυτές, με αντικείμενο την ευαισθητοποίησή τους σε ζητήματα έμφυλης δημοκρατίας και ισότητας.
3. Συναντήσεις για να ενισχυθεί η δικτύωση με πρόσωπα και φορείς της τοπικής κοινωνίας.

III. Διεύρυνση-επέκταση

Στο τρίτο στάδιο του άξονα Α του προγράμματος, ενεργοποιούμε εκ νέου το δίκτυο φορέων και οργανισμών που συμμετείχαν στα δύο προηγούμενα στάδια και επιδιώκουμε τη συμμετοχή όμορων δήμων. Επεκτείνουμε παράλληλα την κινητοποίηση: α) στα στελέχη των νέων Δήμων, β) σε ΜΚΟ που εδρεύουν εκεί, γ) σε ακαδημαϊκά ιδρύματα της περιοχής και δ) στην Περιφέρεια που ανήκουν οι Δήμοι και τα στελέχη της. Σε αυτό το εκτεταμένο πλέον δίκτυο, που αποβλέπει στην ενεργοποίηση και κινητοποίηση ολόκληρου του νομού ή της Διοικητικής Περιφέρειας, μπορούμε να αξιοποιήσουμε τις στρατηγικές και τα εργαλεία διασύνδεσης των προηγούμενων σταδίων.

B. Ανάπτυξη δεξιοτήτων και παροχή εξειδικευμένων εργαλείων και καλών πρακτικών στα στελέχη που συμμετέχουν στο πρόγραμμα (capacity building)

I. Αρχική-πιλοτική εφαρμογή

Οι δράσεις στο στάδιο αυτό αποτελούν μια πρώτη ευκαιρία να γνωριστούν από κοντά τα συμμετέχοντα άτομα. Ταυτόχρονα οικοδομούν μια βάση αναγνώρισης και κατανόησης των αναγκών για έμφυλη ισότητα στην τοπική κοινωνία, ενώ σχηματίζουν ένα όραμα για τη διαχείριση αυτών των αναγκών μέσω των κατάλληλων συμπράξεων. Προβλέπεται η υλοποίηση δύο εργαστηρίων, διάρκειας τριών ωρών το καθένα, στα οποία τα συμμετέχοντα άτομα θα γνωριστούν μεταξύ τους. Είναι σημαντικό κάθε εργαστήριο να έχει τον ίδιο αριθμό συμμετεχόντων, και στη σύνθεσή τους να εκπροσωπούνται όλοι οι φορείς που εμπλέκονται (αυτοδιοίκηση, εκπαίδευση, πολιτισμός και τέχνη, ανθρώπινα δικαιώματα). Στα εργαστήρια αυτά, τα συμμετέχοντα άτομα χωρίζονται σε μικτές ομάδες και:

- Συζητούν τα θετικά στοιχεία και τις ελλείψεις του φορέα/τμήματός τους στη δράση του υπέρ της έμφυλης δημοκρατίας.
- Με αφορμή τρία αντικείμενα, που συμβολίζουν αντιστοίχως την προκατάληψη, το μέσο για την απελευθέρωση από αυτήν και την ίδια την απελευθέρωση, δημιουργούν και κατόπιν παρουσιάζουν σε όλους μία ιστορία με μήνυμα κατά των έμφυλων (και όχι μόνο) διακρίσεων.
- Ανταλλάσσουν ιδέες και σχεδιάζουν ένα Πρόγραμμα/Σχέδιο Δράσης για τη σύμπραξη των φορέων στους οποίους εργάζονται, με αντικείμενο την ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση της τοπικής κοινωνίας υπέρ της έμφυλης δημοκρατίας.

Στο πιλοτικό πρόγραμμα της Αθήνας, τα εργαστήρια αυτά πραγματοποιήθηκαν στο Σεράφειο, και τα 40 συμμετέχοντα άτομα από τον Δήμο και την Κοινωνία των Πολιτών χωρίστηκαν σε έξι ομάδες εργασίας, τρεις ανά εργαστήριο. Σε αυτό το στάδιο είναι σημαντικό τα άτομα και οι ομάδες να κρατηθούν σε εγρήγορση μέχρι την επόμενη φάση του προγράμματος. Γι' αυτό προτείνεται η δημιουργία διαδικτυακών ομάδων (facebook, viber, email), στις οποίες τα άτομα μπορούν να επικοινωνούν ώστε να επεξεργάζονται τις ιδέες τους μέχρι να τις παρουσιάσουν στην κεντρική εκδήλωση (άξονας Δ).

II. Βασική υλοποίηση-σταθεροποίηση, ανάπτυξη και ενίσχυση

Τα εξειδικευμένα εργαστήρια αυτού του σταδίου έχουν στόχο να μεταφέρουν στους συμμετέχοντες τεχνογνωσία και δεξιότητες ώστε να υλοποιούν πολιτικές και δράσεις ισότητας βασισμένες στη μεταξύ τους συνεργασία. Στόχος είναι να συμμετάσχουν σε αυτά παλιά και νέα πρόσωπα που εμπλέκονται στο πρόγραμμα, ώστε να εξασφαλιστεί η μεταφορά της συγκεκριμένης γνώσης στην ομάδα τους. Τα συγκεκριμένα εργαστήρια ενισχύουν:

- την επικοινωνία και τη συνεργασία σε ομάδες, καθώς και τη δυνατότητα επίλυσης συγκρούσεων (team building and conflict resolution)
- την ενσωμάτωση της οπτικής του φύλου σε όλες τις πτυχές των δραστηριοτήτων ενός οργανισμού και την ανάπτυξη δράσεων με έμφυλη διάσταση (gender and lgbtqi+ actions)
- την έρευνα, την επεξεργασία και την εξοικείωση με τα νέα επιστημονικά και κοινωνικά δεδομένα σε σχέση με τα φύλα και τις έμφυλες ταυτότητες (new masculinities and femininities – new gender era).

Τα εργαστήρια προτείνεται να έχουν διάρκεια τριών ωρών, και ο σχεδιασμός είναι να τα παρακολουθήσουν 25-30 άτομα. Ενδεικτικά εργαστήρια που μπορούν να γίνουν σε αυτή τη φάση είναι τα ακόλουθα:

- Ειδικό εργαστήριο σχεδιασμού και υλοποίησης πολλαπλών δράσεων για το φύλο (gender)
- Ειδικό εργαστήριο σχεδιασμού και υλοποίησης πολλαπλών δράσεων για θέματα ταυτότητας φύλου και σεξουαλικότητας (lgbtqi+)
- Ειδικό εργαστήριο σχεδιασμού και υλοποίησης πολλαπλών δράσεων για θέματα απελευθέρωσης από παλαιά έμφυλα στερεότυπα και προκαταλήψεις (unlabeling)
- Ειδικό εργαστήριο σχεδιασμού και υλοποίησης πολλαπλών δράσεων για θέματα επεξεργασίας νέων έμφυλων προτύπων και εκφράσεων (new masculinities/femininities)

- Ειδικό εργαστήριο ανάπτυξης δεξιοτήτων για την ενίσχυση της δικτύωσης και της συνεργασίας μεταξύ ομάδων και φορέων σε τοπικό επίπεδο (team building)

Ειδική μεθοδολογία, καθώς και εξειδικευμένα εργαλεία και τεχνικές για την πραγματοποίηση των παραπάνω επιμορφωτικών δράσεων είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα της Συμμαχίας των Φύλων (βλ. και ειδική αναφορά στο Παράρτημα: Πηγές εκπαιδευτικών εργαλείων, σελίδα 22).

III. Διεύρυνση-επέκταση

Στο προηγούμενο στάδιο, οι συμμετέχοντες γνώρισαν σε βάθος το θεωρητικό πλαίσιο και απέκτησαν βασικά εφόδια ώστε να προετοιμάζουν εργαστήρια για την έμφυλη ισότητα. Τώρα καλούνται να κάνουν πράξη όσα έμαθαν, να εμπνευστούν δραστηριότητες, να σχεδιάσουν και να πραγματοποιήσουν, ως μεικτές ομάδες, εργαστήρια για τη δημιουργία πολλαπλασιαστών. Τα νέα αυτά εργαστήρια μπορούν αρχικά να δοκιμαστούν με συμμετέχοντες από τις ομάδες που τα δημιούργησαν, εντός του πλαισίου του προγράμματος. Αυτοί θα ανατροφοδοτήσουν με πληροφορίες και σχολιασμό όσους σχεδίασαν το εργαστήριο, ώστε να το βελτιώσουν. Κατόπιν τα εργαστήρια μπορούν να απευθυνθούν σε άλλα πρόσωπα και στελέχη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ενισχύοντας την ενδοϋπηρεσιακή ευαισθητοποίηση.

Γ. Δράσεις εξωστρέφειας και δημοσιότητας για την ενσωμάτωση και ανάπτυξη της οπτικής του φύλου στις τοπικές πολιτικές και ενέργειες (dissemination)

I. Αρχική-πιλοτική εφαρμογή

Οι δράσεις εξωστρέφειας είναι σημαντικό κομμάτι για την υλοποίηση του προγράμματος και πρέπει να πραγματοποιούνται σε κάθε άξονα δραστηριότητας και στάδιο του προγράμματος. Αρχικά, προτείνεται:

- Η δημοσιοποίηση των δράσεων από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης του Δήμου, των φορέων και των οργανώσεων που συμμετέχουν σε αυτές.
- Η γνωστοποίηση του προγράμματος και των δράσεών του στην τοπική κοινωνία μέσω συνεντεύξεων σε τοπικά μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Πολύ βασικές δράσεις για την εξωστρέφεια του προγράμματος, αλλά και για την εξέλιξή της από την πρώτη στη δεύτερη φάση, αντιληφθήκαμε πως είναι:

- Μία κεντρική ανοιχτή εκδήλωση, με προσκεκλημένους κι άλλους τοπικούς φορείς και αρχές, όπου οι συμμετέχοντες θα παρουσιάζουν τα αποτελέσματα του προγράμματος και την εμπειρία τους από αυτό. Στον Δήμο Αθηναίων, η κεντρική εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στο Σεράφειο. Έξι ομάδες εργασίας παρουσίασαν τις ιδέες για την υλοποίηση προγραμμάτων που σχεδίασαν στα εργαστήρια, ενώ ακολούθησε συζήτηση σε στρογγυλή τράπεζα με τέσσερις αντιπροσώπους φορέων (Δήμος, Εκπαίδευση, Ανθρώπινα δικαιώματα και Τέχνη) και έπειτα με το κοινό που ήταν παρόν.
- Η δημιουργία ενός podcast, στο οποίο οι εμπλεκόμενοι θα μοιράζονται την εμπειρία της συμμετοχής τους και γνώσεις που αποκόμισαν. Το podcast αυτό θα διαμοιραστεί στους όμορους δήμους, διευκολύνοντας έτσι την προσέγγιση και την ενεργοποίησή τους σε επόμενα στάδια του προγράμματος.

II. Βασική υλοποίηση-σταθεροποίηση, ανάπτυξη και ενδυνάμωση

Τέσσερις συγκεκριμένες ενέργειες, για τις οποίες θα συνεργαστούν όλοι οι συμμετέχοντες, αναπτύσσονται σε αυτήν τη φάση. Στόχος τους είναι να αναδείξουν την ανάγκη για ενσωμάτωση και ανάπτυξη της οπτικής του φύλου στις τοπικές πολιτικές, αλλά και τη σημασία που έχει να διασυνδεθούν η Τοπική Αυτοδιοίκηση και η Κοινωνία των Πολιτών. Επίσης, να κάνουν γνωστότερα προγράμματα όπως αυτό που εφαρμόστηκε από το Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ και τη Συμμαχία των Φύλων στην Αθήνα το 2022, να εμπνεύσουν κι άλλες δομές και στελέχη από Δήμους και οργανώσεις ώστε να αναπτύξουν αντίστοιχες πρωτοβουλίες, να κινητοποιήσουν δυνάμεις της τοπικής κοινωνίας ώστε να συμμετάσχουν ενεργά στα κοινά της περιοχής τους, και να δεσμεύσουν πολιτικές δυνάμεις και πρόσωπα παρατάξεων και κομμάτων στην υιοθέτηση στρατηγικών για την ενσωμάτωση του φύλου στις τοπικές πολιτικές.

Οι προτεινόμενες εκδηλώσεις/δράσεις είναι:

1. Ανάπτυξη της δημοσιότητας και της διάχυσης όλων των δράσεων του προγράμματος στο περιβάλλον των social media (facebook, instagram, YouTube).
2. Διάχυση του προγράμματος, των ειδικών του δράσεων και των αποτελεσμάτων του, μέσω των ιστοσελίδων του Δήμου υλοποίησης και των οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών που συνεργάζονται, καθώς και μέσω ειδικών newsletters προς το διευρυμένο δίκτυο των Δήμων σε όλη την Ελλάδα (ΚΕΔΕ).
3. Δημιουργία ολιγόλεπτου video-promo, με οπτικοακουστικό υλικό από το πρόγραμμα και mini digital campaign, μέσω social media, YouTube και newsletter.
4. Ειδική ανοικτή εκδήλωση, με τίτλο «Δράσεις και πολιτικές φύλου σε τοπικό επίπεδο: Όταν η Τοπική Αυτοδιοίκηση συναντά την τοπική κοινωνία», με τη συμμετοχή στελεχών από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, την Κοινωνία των Πολιτών και πολιτικά πρόσωπα, φορείς, κόμματα και δημοτικές παρατάξεις της περιοχής.

III. Διεύρυνση-επέκταση

Στο τρίτο στάδιο αυτού του άξονα προτείνεται:

- Η περαιτέρω ανάπτυξη της δημοσιότητας και της διάχυσης όλων των δράσεων του προγράμματος στα social media των συμμετεχόντων φορέων και οργανισμών.
- Η οργάνωση συνεδρίου για να παρουσιαστούν τα αποτελέσματα του προγράμματος και οι εμπειρίες των συμμετεχόντων. Στελέχη της Περιφέρειας, των Πανεπιστημίων και των ΜΜΕ, πρέπει να περιληφθούν στους προσκεκλημένους.
- Η έκδοση οδηγού καλών πρακτικών σε συνεργασία με τους συμμετέχοντες από τον Δήμο, τους φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών και την Περιφέρεια.

Δ. Αξιολόγηση και Υποστήριξη του προγράμματος (evaluation and support)

I. Αρχική-πιλοτική εφαρμογή

Η αποτελεσματική αξιολόγηση και υποστήριξη του προγράμματος προϋποθέτει ότι σε όλες τις φάσεις του έργου τα στελέχη που το υλοποιούν θα είναι σε συνεχή επαφή με τους συμμετέχοντες και τους φορείς τους, με συναντήσεις διά ζώσης ή διαδικτυακές. Επίσης, είναι καίριο να καθοριστούν κριτήρια για την αξιολόγηση του προγράμματος σε κάθε του στάδιο, ώστε να εξαγονται αντικειμενικά συμπεράσματα για την ανταπόκριση που είχε στην τοπική κοινωνία αλλά και τον αντίκτυπό του στους εκπαιδευόμενους και γενικά την αποτελεσματικότητά του. Η αξιολόγηση είναι σημαντικό να συνδυάζει ποσοτικές και ποιοτικές μεθόδους. Οι ποσοτικοί δείκτες μπορεί να είναι:

- Ο αριθμός των δημοτικών τμημάτων/υπηρεσιών/δομών/οργανισμών που λαμβάνουν μέρος σε κάθε δράση του προγράμματος (διαδικτυακές συναντήσεις, βιωματικά εργαστήρια, συναντήσεις υποστήριξης, τελική εκδήλωση).

- Ο αριθμός των οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών που τελικά θα λάβουν μέρος στις δραστηριότητες.
- Ο συνολικός αριθμός των ατόμων που θα συμμετάσχουν στις συναντήσεις, στα εργαστήρια και στις δράσεις δημοσιότητας.
- Ο ισορροπημένος αριθμός ανδρών και γυναικών που θα συμμετάσχουν: εκτός του ότι είναι αυτονόητο χαρακτηριστικό για έργο που αφορά την έμφυλη ισότητα, αποτελεί και κριτήριο (gender balance) που η Ευρωπαϊκή Ένωση ζητεί να λαμβάνεται υπόψη σε όλα τα προγράμματα με στόχο την ευαισθητοποίηση του κοινού.

Για το ποιοτικό σκέλος της αξιολόγησης προτείνουμε ένα ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις ανοικτού και κλειστού τύπου για τη συγκέντρωση εκτιμήσεων των συμμετεχόντων για το έργο και ειδικότερα:

- Προτάσεις για πιθανές βελτιώσεις
- Ανάγκες για μελλοντική υποστήριξη στην εφαρμογή πολιτικών για το φύλο

(Στο παράρτημα μπορείτε να βρείτε το ερωτηματολόγιο που συνέταξε η Συμμαχία των Φύλων για της ανάγκες αξιολόγησης του πιλοτικού προγράμματος στην Αθήνα.)

II. Βασική υλοποίηση-σταθεροποίηση, ανάπτυξη και ενδυνάμωση

Πέρα από την συνεχή επαφή με τα συμμετέχοντα πρόσωπα και τους φορείς τους και τα ποσοτικά κριτήρια συμμετοχής (βλ. αρχική-πιλοτική υλοποίηση), περιλαμβάνεται σε αυτό το στάδιο ποιοτική αξιολόγηση, που επιχειρεί να εντοπίσει τι άλλαξε στον τρόπο που τα τμήματα του Δήμου συνεργάζονται μεταξύ τους για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών ευαίσθητων ως προς το φύλο, αλλά και πώς αλληλεπιδρούν με τοπικές ομάδες και πρωτοβουλίες. Όλες οι δραστηριότητες θα αξιολογούνται σε συνάρτηση με τους στόχους που έχουν τεθεί. Αυτή η διαδικασία θα επιτρέψει στον Δήμο που εφαρμόζει το πρόγραμμα να βελτιώσει πτυχές των δράσεων και να διασφαλίσει ότι το έργο θα επεκταθεί σε επόμενη φάση και θα διευρυνθεί περαιτέρω. Συγκεκριμένα για τον άξονα αυτό προβλέπονται:

1. Διαρκής επιστημονική παρακολούθηση, πλαisiώση και εποπτεία του εγχειρήματος.
2. Αξιολόγηση εξέλιξης (ενδιάμεση αξιολόγηση) και υλοποίησης (συνολική αξιολόγηση) του προγράμματος.

III. Διεύρυνση-επέκταση

Πέρα από την διαρκή επιστημονική παρακολούθηση και την αξιολόγηση, σε αυτό το στάδιο προτείνονται ατομικές και ομαδικές συνεντεύξεις στις δομές των συμμετεχόντων Δήμων και στις οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών. Το υλικό από αυτές μπορεί να αξιοποιηθεί και στη δημιουργία του Οδηγού Καλών Πρακτικών (βλ. Άξονα Γ, στάδιο III). Επίσης, στο στάδιο αυτό, εκτιμάται ότι θα είχε ιδιαίτερη σημασία μια αξιολόγηση που θα αποτύπωνε την πρόοδο σε επίπεδο Δήμου και Περιφέρειας, λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα της Ευρωπαϊκής Χάρτας για την Ισότητα των Φύλων στις τοπικές κοινωνίες.

Συμπεράσματα - Επίλογος

Η προστασία, υποστήριξη και ενίσχυση των θυμάτων έμφυλης βίας και διακρίσεων, όπως και η νομική πλαισίωση και απόδοση δικαιοσύνης, είναι στοιχεία απαραίτητα για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Ωστόσο, η πρόληψή του αρχίζει από τη στιγμή που επιτυγχάνεται ευαισθητοποίηση του κοινού και αρχίζουν να αλλάζουν τα βαθιά ριζωμένα έμφυλα στερεότυπα, που οδηγούν στις διακρίσεις και τη βία. Οι Δήμοι και τα στελέχη τους συνεχίζουν και εντείνουν την προσπάθειά τους να ανταποκριθούν στην αναγκαιότητα μιας κοινωνίας με χαρακτηριστικά έμφυλης ισότητας και δημοκρατίας, ιδρύοντας συμβουλευτικά κέντρα και ξενώνες, θέτοντας σε λειτουργία γραμμές SOS και κάνοντας ενημερωτικές εκδηλώσεις.

Συχνά, ωστόσο, διαπιστώνεται η ανάγκη να υποστηριχθούν και να διασυνδεθούν οι Δήμοι με την τοπική κοινωνία, ώστε να εμπλουτιστεί η γνώση τους και η μεθοδολογία για την υλοποίηση προγραμμάτων εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης του κοινού. Γι' αυτόν τον λόγο η Συμμαχία των Φύλων βρίσκεται δίπλα στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, ώστε να μπορέσουν οι φορείς της να γίνουν αυτοδύναμοι στην έγκαιρη πρόληψη και παρέμβαση σε θέματα έμφυλης ισότητας. Τόσο στα κεφάλαια που προηγήθηκαν όσο και στο Παράρτημα, μπορείτε να βρείτε περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, τεχνικές λεπτομέρειες και προσωπικές εμπειρίες από το πρόγραμμα που υλοποιήθηκε στον Δήμο Αθηναίων το 2022.

Ειδικότερα, για το Σχέδιο Δράσης που προτείνουμε με αυτό το Εγχειρίδιο και για την μελλοντική του αξιοποίηση, είναι σημαντικό να κάνουμε κάποιες ιδιαίτερες επισημάνσεις που αποτέλεσαν γόνιμους αναστοχασμούς για τη συγγραφή του. Προέκυψαν από τις εσωτερικές αξιολογήσεις και επεξεργασίες μας όσο και από τις αξιολογήσεις των προσώπων που συμμετείχαν στο έργο που εφαρμόστηκε στο Δήμο Αθηναίων. Αφορούν την αποτελεσματικότητα στην υλοποίηση του προγράμματος, τα εμπόδια και τα προβλήματα που ανέκυψαν, καθώς και προτάσεις βελτίωσης, και μπορούν να διακριθούν σε δύο επίπεδα:

1. Επίπεδο διαδικασίας

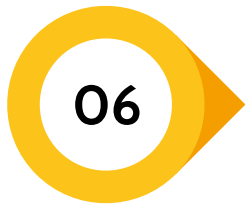
Στις διαδικασίες οργάνωσης και διασύνδεσης επιλέξαμε ως βασική στρατηγική –σύμφωνα με τις καταστατικές αρχές και αξίες της Συμμαχίας των Φύλων– μία προσέγγιση από κάτω προς τα πάνω (bottom-up). Ήρθαμε, δηλαδή, σε επαφή με όλα τα αρμόδια πρόσωπα και τις αντίστοιχες υπηρεσίες από τη βάση. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να υπάρξουν κάποιες φορές αστοχίες ως προς τη δικαιοδοσία και τη συμφωνία προσώπων σε υψηλές θέσεις. Διαπιστώσαμε, δηλαδή, ότι το σύστημα πολλές φορές είναι εξαιρετικά ιεραρχικό και θα χρειαζόταν μία συνδυαστική προσέγγιση bottom-up και top-down, ξεκινώντας ίσως τις επαφές από την κορυφή της ιεραρχικής (πολιτικής και διοικητικής) δομής του Δήμου. Για αυτόν τον λόγο, στο Σχέδιο Δράσης προτείνουμε ο φορέας ή το γραφείο υλοποίησης του προγράμματος να ακολουθήσει μία προσέγγιση εστιασμένη στη βάση των υπηρεσιών, αλλά και διευρυμένη, λαμβάνοντας υπόψιν την ιεραρχική δομή τους. Με άλλα λόγια, θα ήταν εξαιρετικά βοηθητικό να γίνουν πολλές, καλά οργανωμένες, ανεξάρτητες επαφές και με άλλα πρόσωπα και δομές/οργανισμούς του Δήμου απευθείας από τον φορέα υλοποίησης και όχι μέσω μιας Αντιδημαρχίας ή κάποιας Διεύθυνσης.

2. Επίπεδο περιεχομένου

Σε επίπεδο περιεχομένου διαπιστώθηκε ότι εφόσον φέρνουμε κοντά άτομα και φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της Κοινωνίας των Πολιτών, είναι πολύ πιθανό και λογικό να υπάρχει πολύ μεγάλη ανομοιογένεια γνώσεων, δεξιοτήτων και προηγούμενων εμπειριών και καλών πρακτικών. Αυτό δεν ισχύει μόνο μεταξύ Δήμου και Κοινωνίας των Πολιτών αλλά και μεταξύ των ίδιων των συμμετεχόντων προσώπων από τον Δήμο. Τις διαφορές αυτές μπορούμε να τις εντοπίσουμε στην αρχική πιλοτική φάση του προγράμματος και ενδείκνυται να τις εξομαλύνουμε στη φάση της βασικής υλοποίησης-σταθεροποίησης, με πιο εξειδικευμένα σεμινάρια (βλ. άξονα Β, φάση II).

Το Gender at the Local Level ήταν κάτι παραπάνω από ένα πρόγραμμα που τρέξαμε. Ήταν μια συνάντηση ανθρώπων που με έναν ασφαλή, γενναίο και συμπεριληπτικό τρόπο βρήκαμε κοινούς τόπους, στόχους και όνειρα για έναν ισότιμο και δημοκρατικό έμφυλο κόσμο.

Κλείνοντας αυτή την προσπάθεια, θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι το παρόν Εγχειρίδιο διατίθεται δωρεάν προς αξιοποίηση από τους Δήμους και τις Περιφέρειες της χώρας, έχοντας την υποστήριξη της Συμμαχίας των Φύλων και του Ιδρύματος Χάινριχ Μπελ. Ευχόμαστε να ταξιδέψει μέχρι και στα πιο μακρινά μέρη της Ελλάδας, ώστε να αποκτήσουμε ως τοπικές κοινωνίες μια πιο θετική, συμπεριληπτική και έμφυλα δημοκρατική προσέγγιση στις πολιτικές και τις δράσεις μας.

Δημιουργοί εγχειριδίου

A. Η Συμμαχία των Φύλων

Η Συμμαχία των Φύλων (Gender Alliance Initiative – G-All) είναι μια πρωτοβουλία για τη σύμπραξη ανθρώπων από διαφορετικά επιστημονικά και κοινωνικά πεδία πάνω σε θέματα φύλου, διαφορετικότητας και δικαιωμάτων. Υπηρετεί την προοπτική να δημιουργηθεί μια Συμμαχία με θετική, συνθετική, διαθεματική και συμπεριληπτική διάσταση. Η πρωτοβουλία μας:

- ▶ Βλέπει κριτικά την φυσικοποιητική θεώρηση του ανθρώπου, που κανονικοποιεί δυϊστικά την έμφυλη έκφραση και του στερεί την ελευθερία του αυτοπροσδιορισμού και της αυτοδιάθεσης του σώματος, του φύλου και της σεξουαλικότητάς του.
- ▶ Θέτει ως πρωταρχικό στόχο την κριτική διερεύνηση και αποδόμηση της στερεοτυπικής, πατριαρχικά θεσμοποιημένης/κατασκευασμένης αρρενωπότητας και θηλυκότητας.
- ▶ Εργάζεται υπέρ της προσωπικής και κοινωνικής χειραφέτησης, της αυτονομίας και της ελευθερίας των προσώπων, ώστε να δημιουργήσει τις απαραίτητες προϋποθέσεις για μια κοινωνία ειρηνικής συνύπαρξης και συνεργασίας.
- ▶ Έχει ως απώτερο σκοπό την απελευθέρωση των ανθρώπων από έμφυλους περιορισμούς και καταναγκασμούς, που τους εγκλωβίζουν σε μηχανιστικά και εξουσιαστικά μοντέλα σχέσεων, οδηγώντας νομοτελειακά στη βία: προσωπική, σχεσιακή, οικογενειακή, κοινωνική, θεσμική, πολιτική, πολιτισμική.

Η Συμμαχία έχει αναπτύξει μια πολυμορφική καινοτόμο τεχνική μελέτης και αντιμετώπισης των παραπάνω φαινομένων, μέσω της ταυτόχρονης, ισότιμης και χωρίς αποκλεισμούς συμμετοχής/εμπλοκής, ενεργοποίησης και ενίσχυσης:

- ▶ αντρών/αγοριών και όσων προσώπων αυτοπροσδιορίζονται έτσι,
- ▶ γυναικών/κοριτσιών και όσων προσώπων αυτοπροσδιορίζονται έτσι,
- ▶ ΛΟΑΤΚΙ ατόμων και όσων προσώπων δεν περιορίζονται/προσδιορίζονται στις δύο έμφυλες διαστάσεις.

Στην προσπάθεια για την έμφυλη ισότητα οικοδομεί ένα συνεκτικό, διαθεματικό και συμπεριληπτικό πλαίσιο στέρεων έμφυλων συμμαχιών και συνεργασιών, για να καταπολεμήσει αποκλεισμούς και διακρίσεις, να αποδομήσει την ετερο- και ομο-κανονικότητα, να προωθήσει την έμφυλη δικαιοσύνη, να αντιμετωπίσει την τοξική αρρενωπότητα και να τη μετατρέψει –όπως και κάθε έμφυλη τοξικότητα και περιορισμό– σε «ανθρωπινότητα».

Η G-All θα συνεχίσει να εργάζεται μέχρι να αναπτυχθούν σε κάθε πεδίο της ζωής (οικογένεια, εκπαίδευση, εργασία, κοινωνία, πολιτική, πολιτισμός, media) συνθήκες ελεύθερης και ειρηνικής συνύπαρξης και ανάπτυξης για όλους τους ανθρώπους, χωρίς αποκλεισμούς και χωρίς καμία διάκριση για λόγους φυλής, φύλου, σεξουαλικότητας, ταυτότητας και έκφρασης φύλου, εθνικότητας, καταγωγής, γλώσσας, θρησκείας, ηλικίας, αναπηρίας.

B. Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ

Το Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ είναι το γερμανικό πολιτικό Ίδρυμα που πρόσκειται στο Κόμμα των Πρασίνων της Γερμανίας (Bündnis 90/Die Grünen).

Με έδρα στο Βερολίνο και με γραφεία σε όλο τον κόσμο, το διεθνές του δίκτυο λειτουργεί ως δεξαμενή σκέψης και καταλύτης για την ανάπτυξη πράσινων ιδεών, πολιτικών και στρατηγικών προς την κατεύθυνση δημοκρατικών, κοινωνικών και οικολογικών μεταρρυθμίσεων της κοινωνίας και της οικονομίας.

Από το 2012, το Ίδρυμα δραστηριοποιείται και στην Ελλάδα με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Το πρόγραμμά του στοχεύει στην προώθηση του πολιτικού διαλόγου για την εμβάθυνση της δημοκρατίας και της δημοκρατικής διακυβέρνησης, την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την ανάπτυξη νέων ιδεών και πρακτικών στην κατεύθυνση του κοινωνικο-οικολογικού μετασχηματισμού της οικονομίας με άξονες την ενεργειακή μετάβαση και την κοινωνική αλληλέγγυα οικονομία.

Στις δράσεις του δίνει, επίσης, έμφαση στην προώθηση της έμφυλης δημοκρατίας και της διαπολιτισμικής συμπερίληψης, με στόχο τη χειραφέτηση και την κατάκτηση ίσων δικαιωμάτων για όλες τις ομάδες που βιώνουν διακρίσεις και απειλούνται με αποκλεισμό.

Γ. Ανδριάνα Νικολούλια

Η Ανδριάνα Νικολούλια είναι απόφοιτη του τμήματος Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου και έχει ολοκληρώσει το Μεταπτυχιακό της πάνω στις Ταυτότητες και Διαπροσωπικές Σχέσεις στο ίδιο τμήμα. Έχει εργαστεί ως διοργανώτρια και εμπυχώτρια σε προγράμματα Ανταλλαγής Νέων Erasmus+, σε συνεργασία με τον λοατκια+ οργανισμό Active Rainbow, ως υπεύθυνη θεατρικού παιχνιδιού σε κέντρο μελέτης για παιδιά, ως υπεύθυνη υποδοχής επιστημονικού περιεχομένου στο συνεργατικό διαδικτυακό περιοδικό Ψυχολογίας, Πολιτισμού και Συνειδητότητας *Animartists* και ως εξωτερική επιστημονική συνεργάτιδα της ΜΚΟ Gender Alliance Initiative – Η Συμμαχία των Φύλων από το 2020. Στον ελεύθερο χρόνο της ασχολείται με το θέατρο, τη μουσική και τον ακτιβισμό. Οι ανθρώπινες σχέσεις και η έρευνα είναι πεδία που την κινητοποιούν επαγγελματικά και προσωπικά.

Δ. Βαγγέλης Κοσμάτος

Ο Βαγγέλης Κοσμάτος είναι ψυχολόγος με εξειδίκευση και πολύχρονη εμπειρία στη συμβουλευτική με την οπτική του φύλου, στην εκπαιδευτική ψυχολογία και συμβουλευτική, και στη βιωματική εκπαίδευση ενηλίκων. Έχει εργαστεί, ατομικά και με ομάδες, στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, σε συμβουλευτικά κέντρα, σχολές γονέων, παιδικούς σταθμούς, κατασκηνώσεις, σχολεία, καταστήματα κράτησης και ιδρύματα, εκπαιδευτικούς οργανισμούς, εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα. Στα ενδιαφέροντά του συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων: σεμινάρια, διαλέξεις, βιωματικά εργαστήρια, εκπαιδευτικά προγράμματα, συνεδρίες, άρθρα, μελέτες, επικοινωνία και έρευνα. Τα τελευταία χρόνια δραστηριοποιείται στη Συμμαχία των Φύλων (Gender Alliance Initiative), ως υπεύθυνος επιστημονικού έργου και συνιδρυτής της.

07 Παράρτημα

A. Χρήσιμες ερωταπαντήσεις

1. Τι είναι η Κοινωνία των Πολιτών;

Πρόσωπα, ομάδες και σχήματα που πραγματοποιούν δράσεις υπέρ του κοινωνικού συνόλου χωρίς να συνδέονται με κρατικές αρχές ούτε να διοικούνται από αυτές περιγράφονται με τον γενικό όρο Κοινωνία των Πολιτών. Μια οργάνωση της Κοινωνίας των Πολιτών ενεργεί με δημοκρατικές διαδικασίες ως μεσολαβητής μεταξύ των δημόσιων αρχών και των πολιτών.

2. Τι είναι οι διατομεακές συνεργασίες/συνέργειες και ποια η αξία τους;

Είναι οι συνεργασίες μεταξύ φορέων και σχημάτων από διαφορετικούς τομείς. Για την εκτέλεση του προγράμματος Gender at the Local Level, για παράδειγμα, συνέπραξαν φορείς και στελέχη από την Τοπική Αυτοδιοίκηση και από άλλα σχήματα και οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών. Ο κάθε φορέας της συνέργειας κομίζει στο έργο ανθρώπους με τις δικές τους εμπειρίες και εξειδικευμένες γνώσεις ανάλογα με την προϋπηρεσία τους. Συγκροτείται έτσι ένα πολυδύναμο δίκτυο, ικανό να πραγματοποιήσει παρεμβάσεις υπέρ της έμφυλης ισότητας στην τοπική κοινωνία με μεγαλύτερη διεισδυτικότητα, συμπερίληψη και αποτελεσματικότητα.

3. Υπάρχουν ανάλογες εμπειρίες και παραδείγματα;

Το πρόγραμμα Gender at the Local Level υλοποιήθηκε το 2022 από τη Συμμαχία των Φύλων, με τη συνεργασία και την υποστήριξη του Ιδρύματος Χάινριχ Μπελ Ελλάδα. Εφαρμόστηκε πιλοτικά στον Δήμο Αθηναίων, και στόχος ήταν να ενισχυθεί η διασύνδεση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών και τοπικές οργανώσεις στην Αθήνα,

ώστε να αναπτύξουν από κοινού σχέδια δράσης σχετικά με την έμφυλη δημοκρατία στην τοπική κοινωνία. Το Εγχειρίδιο συνοψίζει στοιχεία της εμπειρογνωμοσύνης της ομάδας που εκτέλεσε το έργο, αποτελέσματα, αξιολογήσεις και παρατηρήσεις γι' αυτό το πιλοτικό πρόγραμμα.

4. Τι είπαν για το πιλοτικό πρόγραμμα *Gender at the Local Level*

Σχόλια από τη φόρμα αξιολόγησης του προγράμματος που συμπλήρωσαν οι συμμετέχοντες:

🗨 *Έγιναν ωραίοι και γόνιμοι διάλογοι ατόμων από τον Δήμο και από την Κοινωνία των Πολιτών, ανταλλάχθηκαν χρήσιμες πληροφορίες, διαμορφώθηκε μία «πρώτη ύλη» η οποία, με πολιτική βούληση και οργάνωση, μπορεί να παραγάγει αξιοθαύμαστα αποτελέσματα.*

🗨 *Ενδιαφέρουσα πρωτοβουλία, όμορφο κλίμα στα βιωματικά και ευχάριστη διάθεση. Θα χρειαζόταν περισσότερος χρόνος γνωριμίας και σύνδεσης των συμμετεχόντων προσώπων.*

🗨 *Είμαι χαρούμενος που συμμετείχα και έγινα μέρος αυτού το προγράμματος. Πιστεύω ότι με την ευαισθητοποίησή μας και με δράση μπορούν να αλλάξουν πράγματα προς το καλύτερο.*

Στο σχετικό Podcast (βλ. παρακάτω) μπορείτε να ακούσετε περισσότερα στελέχη από τον Δήμο Αθηναίων, από φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών, τη Συμμαχία των Φύλων και το Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδας να σχολιάζουν την εμπειρία τους.

B. Ερωτηματολόγιο αξιολόγησης

1. Ποια είναι η συνολική αίσθηση-αποτίμηση από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο πρόγραμμα;
2. Ποιο μέρος / ποια δράση του προγράμματος σας άρεσε ή ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες σας περισσότερο (μπορείτε να διαλέξετε ένα ή περισσότερα):
 - α. Αρχικές προσωπικές επαφές
 - β. Διαδικτυακές συναντήσεις ενημέρωσης και γνωριμίας/διασύνδεσης
 - γ. Βιωματικά εργαστήρια διασύνδεσης και σύλληψης/δημιουργίας local gender projects
 - δ. Υποστηρικτικές συναντήσεις για τα local gender projects (zoom meetings)
 - ε. Τελική εκδήλωση-παρουσίαση και συζήτηση για το παρόν και το μέλλον του προγράμματος
3. Τι είναι αυτό που σας δυσκόλεψε περισσότερο ή που αισθανθήκατε ότι έλειπε ή δεν ήταν αρκετό;
4. Σε ποιους από τους παρακάτω τομείς αισθάνεστε ότι ωφεληθήκατε από τη συμμετοχή σας στο πρόγραμμα, σε σχέση με την επαγγελματική ή/και την προσωπική σας ανάπτυξη (μπορείτε να επιλέξετε ένα ή περισσότερα):
 - α. Ενημέρωση-ευαισθητοποίηση σε θέματα φύλου
 - β. Γνωριμία και διασύνδεση με άλλα πρόσωπα, εντός και εκτός Δήμου
 - γ. Παιχνίδι, έμπνευση και δημιουργικότητα στο πεδίο
 - δ. Ανάπτυξη συνεργασιών και δικτύωση με νέα πρόσωπα και φορείς/οργανώσεις
 - ε. Ανταλλαγή ιδεών, εμπειριών, καλών πρακτικών και εργαλείων από διαφορετικούς τομείς (διοίκηση, εκπαίδευση, τέχνη, ΜΚΟ, κτλ.)
 - στ. Ενίσχυση και υποστήριξη στη δημιουργία ιδεών/σχεδίων δράσης που προάγουν την έμφυλη ισότητα και δημοκρατία στην τοπική κοινωνία

5. Τι άλλο θα είχατε να μας προτείνετε για τη βελτίωση του προγράμματος;
6. Εδώ μπορείτε να σημειώσετε ό,τι άλλο επιθυμείτε να μοιραστείτε μαζί μας και δεν το έχουμε συμπεριλάβει στις παραπάνω ερωτήσεις.

Γ. Πηγές εκπαιδευτικών εργαλείων

Όπως έχει ήδη αναφερθεί στο Εγχειρίδιο, για το εκπαιδευτικό υλικό (μεθοδολογία, τεχνικές, εργαλεία) του συγκεκριμένου προγράμματος έχει αξιοποιηθεί η τεχνογνωσία και η εμπειρία που απέκτησε η Συμμαχία των Φύλων από το πολυετές έργο της με πολυάριθμες εκπαιδευτικές-επιμορφωτικές δράσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Ειδικότερα, έχουν αντληθεί εκπαιδευτικά εργαλεία από τις ακόλουθες πηγές, διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Συμμαχίας των Φύλων (βλ. παρακάτω), στις οποίες μπορεί επίσης να ανατρέξει κάθε ενδιαφερόμενο πρόσωπο και οργανισμός για την άντληση έμπνευσης και υλικού προκειμένου να δημιουργήσει αντίστοιχες δικές του δράσεις:

- ▶ Οδηγός υλοποίησης εκπαιδευτικών-επιμορφωτικών δράσεων «Η Ισότητα των Φύλων στην Εκπαίδευση Ενηλίκων»
- ▶ How-To για τον Οδηγό «Η Ισότητα των Φύλων στην Εκπαίδευση Ενηλίκων»
- ▶ Καμπάνια ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης «Αποδομώντας έμφυλα στερεότυπα»
- ▶ Online Webinars
- ▶ BREAKING THE CYCLE – Ένας Οδηγός Δράσης για την Πρόληψη της Έμφυλης Βίας Ανάμεσα στους Νέους

Δ. Podcast

Στο πλαίσιο του προγράμματος Gender at the Local Level δημιουργήθηκε ένα podcast όπου στελέχη από τη Συμμαχία των Φύλων, το Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδα, τον Δήμο Αθηναίων και την Κοινωνία των Πολιτών μοιράζονται την εμπειρία τους από τη συμμετοχή τους.

Ευχόμαστε να σας εμπνεύσουμε, και με πυξίδα την ισότητα, την αποδοχή και τη συμπερίληψη, να ξεκινήσετε και εσείς ένα τέτοιο ταξίδι συνάντησης, διασύνδεσης, ενδυνάμωσης και σχεδιασμού δράσεων που μπορούν να κάνουν τις πόλεις μας τόπους έμφυλης ισότητας, δικαιοσύνης και δημοκρατίας.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το συγκεκριμένο πρόγραμμα μπορείτε να επισκεφτείτε τον ακόλουθο σύνδεσμο:
<https://gr.boell.org/el/gender-local-level>.

Για να ακούσετε το podcast πατήστε απευθείας εδώ:
<https://gr.boell.org/el/media/audio/gender-local-level>.

Για τις δράσεις συνολικά του Ιδρύματος Χάινριχ Μπελ Ελλάδα και της Συμμαχίας των Φύλων μπορείτε να επισκεφθείτε τις ιστοσελίδες:
<https://gr.boell.org/el> και <https://g-all.gr/>, αντίστοιχα.

